

Chr. Ref. Church van Pella zoo bitter slecht meewerkt aan het christelijke onderwijs. De First Chr. Ref. Church in deze gemeente, tellende 250 huisgezinnen heeft slechts in totaal 42 kinderen op de christelijke school, de rest gaat naar de openbare school. En de tweede Chr. Ref. Church, tellende 145 gezinnen heeft slechts 34 kinderen op de christelijke school. Van de Prot. Ref. Church gaan gelukkig de volle 100 procent naar de Chr. School.

Men zou er nog iets van kunnen begrijpen wanneer de openbare school in Pella nog den Bijbel bezat en er gebeden werd, ofschoon ook dat geen verontschuldiging zou zijn. Maar een feit is het, dat de openbare scholen in Amerika, en ook in Pella geheel in handen zijn van de evolutionisten en materialisten, zoodat het zaad des Verbonds in deze omgeving het ongelooft dagelijks met den paplepel ingegoten wordt. En alle strijd hiertegen schijnt een ploegen op rotsen te zijn.

Dat is wat er van de geestelijke erfenis van Scholte overbleef.

Het is wel zeer ontvullend voor wie uit Nederland deze omgeving bezoeken, het gevoel met zich meedragend een soort „bedevaart“ te ondernemen.

Het meest werd ik, bij dit alles, dan ook getroffen, toen ik in het nog nieuwe postkantoor in Pella een niet onverdienlijk wandelschildering ontdekte, een triptiek, waarop links staat afgebeeld hoe Scholte op de publieke straat van een hollandsch stadje wordt gevangen genomen door de dragonders van Z.M. Koning Willem II, in het middenvak: de voorplecht van het zeeschip, waarmee Scholte naar Amerika kwam, hij in biddende houding en de eenvoudige boeren en boerinnen van Gelderland, Zuid-Holland en Brabant geknield om hem heen; terwijl rechts Scholte in het pas gestichte Pella, de jeugd zegent op straat, met op den achtergrond zijn nog nieuwe kerk. Deze schilder heeft althans iets begrepen van de stichting van Pella, meer dan de klompen-dansende, straat-schrobende opgroeiende jeugd nu honderd jaar later, die haar „opvoeding“ verkreeg aan puur amerikaansche, d.w.z. humanistisch-evolutionistische instituten.

Een merkwaardigheid, die ik hier niet onvermeld mag laten — zij kan misschien nog bruikbaar zijn voor hen, die in Nederland bezig zijn een revisie van het proces tegen de mannen der Afscheiding in elkaar te zetten — is, wat ik las in een gedenkboek over Pella, in 1922 uitgegeven. Daarin staat te lezen: „When Pella had become a prosperous community, Rev. Cohen Stuart, one of the learned men of Holland, came bearing the greetings of the king and his acknowledgement that these people had been maltreated in their own country under his predecessors“. (Toen Pella een welvarende plaats geworden was, bracht Ds Cohen Stuart, een der nederlandsche geleerden, de groeten over van den Koning en verzekerde dat het feit, dat dit volk in hun eigen land onjuist was behandeld geworden onder diens voorgangers, Z.M. niet onbekend was.)

Dergelijke officiële stukken mogen den weg naar bovenbedoelde revisie helpen effenen! Intusschen: soortgelijke kerkelijke revisies zijn al lang niet nieuw meer. Ik herinner mij, hoe reeds jaren geleden er in orthodox-joodschen kring in Europa stemmen zijn opgegaan om het vonnis van het Sanhedrin tegen Christus in revisie te nemen. En wie weet, welke revisies er over honderd jaar — als de wereld dan nog bestaat — zullen worden ondernomen tegen hiërarchische allures van zekere denominatie in onzen tijd!

Het bouwen van profeten-graven is niets nieuws. Maar Christus zegt, dat in het veroordeelen der vaders, men belijdt kinderen dezer vaders te zijn.

V. S.

EEN VAN ONS.

Jacoba M. Vreugdenhil: „Een meisje als Lientje“. 2e druk. Bosch & Keuning N.V., Baarn.

Op talloze manieren kan een roman worden opgezet; meestal laat het ons vrij onverschillig hoe de schijver dit doet. Het grootste gedeelte der lezers is het om den inhoud te doen, desnoods prijzen zij den stijl, indien deze zich door bijzondere schoonheid of geestigheid onderscheidt van den gemiddelden, maar daarmee is het uit.

En toch kan de opzet en bouw van een roman een architectonische schoonheid zijn op zichzelf. Zoo ergens, dan kan men dat zien in het nieuwe boek van mej. Vreugdenhil. Reeds in dit opzicht is het zeer bijzonder, het lezen meer dan waard.

Het gegeven is heel eenvoudig: een doodgewoon, maar knap kantoormeisje wordt onder een vrachtauto gedood. Een jong leven, dat voor de wereld geen betekenis had, is afgeknapt. Allen, die haar gekend hebben, worden echter nog eenmaal met haar geconfronteerd. Wat betekende zij voor hen, ieder afzonderlijk, wat hebben zij voor haar betekend? En als vanzelf worden wij er bij bepaald: wat doen wij, die

ons christenen noemen, voor hen die op onzen weg geplaatst worden, vooral als het een mooi, maar wereldsch wezentje is als Lientje?

De schrijfster verdeelt haar roman in drie deelen: Het eerste beschrijft het doodelijke ongeval en geeft de reacties er van op het publiek en de nabestaanden. Het tweede deel: de laatste eer, begint met een korte vertelling over de bronzen zeemeermin te Kopenhagen, die na hun examen door de adelborsten gekust wordt op haar mooie, koele wangen. In vijf hoofdstukken, elk den naam der koele schoone dragend, wordt geteekend het leven van Lientje, die ook door velen gekust werd. Slechts voor de aardigheid? Andersen heeft in zijn sprookje aan het schoone beeld een onsterfelijke ziel toebedeeld. Heeft een der vele bewonderaars van Lientje aan haar onsterfelijke ziel ooit gedacht?

Zoo gaat het werk over tot het derde deel: De bestemming. Welke plaats had zij in het bedrijfsleven, in het liefdesleven, in het Koninkrijk Gods?

Een zeer korte finale betreft Lientjes leven, dood, bestemming op ons zelf: Nobis quoque — ook voor ons geldt wat haar noodig was.

In den strakken bouw van dezen opzet teekent de schrijfster het leven van Lientje Otten. Merkwaardig is, dat zij begint bij haar dood. Voor het publiek is het een griezelig geval: een jong meisje verpletterd onder een zware vrachtauto door eigen onvoorzichtigheid. Voor een jong inspecteur is het geval belangrijk, voor een jong journalist interessant met het oog op de krant. Voor al deze belangstellenden zegt de dood van dit onbekende meisje niets. Het is tragisch — maar het leven gaat heel goed voort zonder haar.

Voor de belanghebbenden, ouders en broer, is het meer dan tragisch. Kan men ooit beter beschrijven welke plaats een jong meisje heeft ingenomen in den kleinen familiekring, dan de nabestaanden ineens te zetten voor haar dood? Zeldzaam fijn doet de schrijfster dit. Haar eenige broer is juist vader geworden; Lientje zal het nichtje straks komen bekijken, stuurt vast bloemen met een kaartje: hartelijk gefeliciteerd. Haar laatste daad in het leven. Zoo wenschte een doode het nieuwe leven geluk, dat straks haar naam zal verder dragen. Het leven gaat ook hier door — maar er blijft een ledige plaats. Want voor de ouders kan het kleinkind niet de plaats der dochter innemen. En weer krijgen we kort, maar heel intens, de levens-tragiek van een paar menschen — een vader die in plaats van op zijn werkplaats, zijn leven doorbrengt tusschen zijn bloemen; een moeder, voor wie maar één bloem bestaat: haar mooie kind, dat haar grauwe leven opfleurt, voor wier kleeding en uiterlijk zij alles over heeft. Wat de moeder tevergeefs van het leven verwachtte, zal de dochter, als draagster van haar idealen bereiken, ten koste van alles desnoods. Nu is er slechts een verminkt lijk over. Het leven is weg. Wat deed zij voor de ziel van haar kind? Omdat de doopjurk haar zoo mooi stond, liet zij het kind doopen. Is nu haar ziel toch bij God? Zoo staan daar schuldige ouders, zondaars, bij het lijk van hun kind. Niets rest hun dan een benauwende onzekerheid.

In het tweede deel ontrolt zich het leven van de gestorvene voor onze oogen. Haar doodsbbericht bereikt velen, die iets in haar leven hebben betekend, die iets of veel van haar wilden hebben. Want Lientje was bijzonder mooi. Zeldzaam duidelijk wordt het beeld, als van een foto die zich steeds sterker afteekent op het negatief door het fixeerbad.

We zien een meisje, dat het leven en vooral de mannen leerde kennen en verachten. Schijnbaar onverschillig en koel aanvaardt zij wat de mannen haar bieden, onder schoone schijn en onwaarsachtige woorden. Zij weet, dat haar schoonheid hen trekt — dat het niet gaat om haar diepste zijn. En eerlijk betaalt ze met haar schoonheid. Koel, berekenend, nooit te veel, nooit te weinig, geeft zij den prijs voor wat het leven haar biedt. De schijnende eenzaamheid van haar ziel wordt niet opgemerkt, ook niet die eene maal dat zij haar bloot gaf. Alleen worstelt zij verder, zij, die schijnbaar een vlinder is, die snoept van alle schoone bloemen, een harteloze genotzuchtige.

Steeds duidelijker wordt toch, tusschen de regels door, de tekening van deze geknuste ziel. Eerlijk als tegenover de mannen, staat zij tegenover zichzelf. Haar schijnbare geraffineerdheid is niets dan eerlijkheid. Van het leven kan zij haar deel krijgen, tegen betaling die niet haar reinheid aantast. En toch voelt zij het als slechtheid, als zonde, als zij in de christelijke sfeer komt. Zij accepteert het, dat dit hogere leven niet voor haar is, omdat zij slecht is; dat de psalmen, die zij leert kennen en liefhebben, niet voor haar geschreven zijn, omdat zij niet tot de begenadigden behoort.

Scherp wordt de toon van de schrijfster, geeslend zijn haar korte zinnen en rake opmerkingen als zij de dadeloosheid van het christendom hekelt. Wie doet in werkelijkheid iets voor het meisje, dat allen bezighoudt? Wie geeft haar meer dan woorden? Zeer uitvoerig wordt het verblijf in het christelijk milieu geteekend. Geestig en spottend is de toon dikwijls, want achter de breede uitweidingen, de speelsche uitgelatenheid van haar vernuft, verschuilt zich de diepe ernst. Het is haar spot met de fraaie, doch waardedoelooze heilige huisjes, die ze dan ook meedoogenloos omver haalt. Dit middengedeelte is misschien te lang, hoewel het blijft boeien, dank zij de geestige

stijl en fijne humor. Wie zou hier kwaad willen zeggen van de gebreken der deugden van dezen stijl? En als wij soms een lichten wrevet voelen opkomen over de denigtreurende wijze waarop gesproken wordt over dingen, die ons dierbaar zijn, komt dat dan niet achteraf gezien daarom, omdat onze eigen teenen gevoelig geraakt zijn — doordat ze te lang zijn?

Wat heeft de firma Karveld haar, die er veel zocht, anders gegeven dan woorden, schoone woorden, ook op haar graf?

Het zijn vooral de afgedwaalden, Tine Karveld en Alex de Waard, die haar tenslotte iets meer gegeven hebben; zij waren zelf buiten de sfeer der mooie woorden gekomen, hoewel zij nooit los kwamen van de zaak zelf. Zelfs niet de cynische Alex. Daarom stond Lientje dicht bij hen. Doch ook zij konden daardoor haar niet geven, wat Lientje zocht. Zelfs al had Alex haar eindelijk getrouwd, zooals hij, te laat, wilde, toen hij door de schoone bolster de eenzame ziel zag, dan nog had hij haar onsterfelijke ziel niet kunnen geven, wat zij noodig had.

God nam Lientje weg, voordat het schoone leven zich voor haar kon openen. Ontloot Hij voor haar daarmee de eeuwige schoonheid? Voor de menschen bleef zij tot het einde onbegrepen — hun zorg voor haar kwam te laat. Voor de besten van hen bleef over te hopen op Gods onfeilbaar Woord, dat spreekt van grenzeloze genade voor zondaars. Lientje wist zich zondig, ze werd getrokken naar de dingen, die zij niet durfde aanvaarden, omdat zij niet voor haar waren, naar ze dacht. Want niemand had zich met haar onsterfelijke ziel bezig gehouden — was ze niet een buitenstaander?

Ontroerend is het slot van dit zeer mooie boek, dat zuiver christelijk is om de groote liefde die er uit spreekt voor het verloren schaap; dat niet lichtvaardig zalig spreekt, maar nog minder hooghartig afwijst, wat anders is, dan wij het graag willen. Het is de ware christelijke liefde, die haar ziet als één van ons; die weet wat wij aan haar gedaan en misdaan hebben, die weet dat wij met haar, als zondaren, Gods genade noodig hebben.

Nobis quoque — ook voor ons. „Door Christus onzen Heer bidden wij ook voor ons om toelating tot de gemeenschap met al Gods heiligen en wanneer het Agnus Dei gezongen wordt, smeeken wij het Lam Gods, dat de zonden der wereld draagt, Zich ook over ons te ontfermen. Ook ons, arme zondaren“.

Een boek prachtig van bouw, sierlijk van stijl, geestig en diep ernstig, bovenal eerlijk en ontdekkend. Een der allerbeste christelijke romans.

Gron.

H. S.

Amice frater,

Wij moeten trachten de teekenen van onzen tijd te verstaan. Maar wie dit wil doen, vindt geen gemakkelijk werk. Want onze tijd is vol wonderlijke verwarring.

Wie meent, dat zoo 'n halve eeuw geleden de dingen, zij het wat scheef en wankel, toch nog op hun pootjes stonden — zeker niet door des menschen braaf gedrag — moet thans tot de slotsom komen, dat alles op zijn kop komt te staan. Dat is de gang der revolutie, die nu reeds een paar eeuwen lang het wereldleven in steeds sterkere mate bedreigt.

In de vorige eeuw leefde men bij de beginselen van 1789 en het liberalisme en radicalisme beloofden de mensheid gouden bergen. Het was de hoogeloofde „Rede“, die, naar een der Fransche staatslieden zei, de sterren aan het fundament doofde, en die nu te zorgen had, dat de menschen het hier beneden zoo goed kregen, dat zij aan het geloof in een hiernamaals geen behoefte meer hadden.

Thans is echter alles in zoo hopeloze toestand geraakt, dat de „Rede“ ons in de steek laat.

En nu willen de menschen het eens andersom probeeren en alles tegenredelijk oplossen. Tweemaal twee is nu geen vier meer. Zuinig zijn is onzin, want hoe meer men verteert, hoe meer men overhoudt. De rede zei: beperk uw begeerten en spaar geld, en men besteedde dat gespaarde geld voor de ontginning over heel de wereld wat nog ontgonnen kon worden.

Dat was in elk geval de vervulling van een goed stuk onzer cultuur-taak.

Thans is het andersom. Hoe meer men uitgeeft des te meer zal men winnen. Loonsverhooging kan gepaard gaan met prijsverlaging. Twee evenwijdige lijnen snijden elkander, dat het een lust is.

De wijsheid is bij de „jongeren“. Eerbied moet men toonen voor het kind, dat „de vader“ is van den man.

Aristoteles' logische regels, die wij nota bene wel eens zagen gehuldigd als vrucht van een niet door de zonde aangetast vermogen, worden op zij geschoven. En het vaste standpunt van Archimedes, waarvoor hij heel het leven zonder dwaling zou kunnen omvatten met zijn onbedorven blik, is een waandenkbeeld gebleken. Alles draait immers en ons standpunt draait mee. Nimmer kon de spottende vraag van Pilatus: